

Tadeusz Nowacki

1902-1976

Absolwent Wydziału Nawigacyjnego z 1922 r., prozaik, dziennikarz, publicysta, sowietolog, demaskator zbrodni sowieckich.

Urodził się 2 stycznia 1902 r. w Warszawie (rodzice Jan Mikołaj i Stanisława Żaboklicka). W 1920 r. zdał egzaminy do nowo otwartej Szkoły Morskiej w Tczewie, został przyjęty na Wydział Nawigacyjny. Ale że front był coraz bliżej, wszyscy uczniowie, niemal jak jeden mąż, zgłosili się ochotniczo do Marynarki Wojennej. Zapisy odbyły się w pomieszczeniach Ligi Morskiej przy ul. Marszałkowskiej, a „pierwsza rekrucka obróbka”¹ w Toruniu. Następnie, rozkazem dowództwa, zostali przydzieleni na placówkę Hel. Pobyt tam trwał do 18 października 1920 r.

Po dwóch latach, zdawszy maturę, Tadeusz Nowacki opuścił szkołę i podjął w Warszawie studia, w trakcie których nawiązał współpracę z „Cyrulikiem Warszawskim” oraz ze środowiskiem skamandrytów i opublikował swoją pierwszą powieść „Na papierowych szynach”. W 1935 r. zamieszkał w Gdyni.

Pod koniec sierpnia 1939 r. został zmobilizowany. 13 września 1939 r. samolot Marynarki Wojennej RWD 13, który miał odprawić wraz z pilotem z Oksywia do Wilna, unikając niemieckich myśliwców, zmuszony był lądować na Gotlandii. Tadeusz Nowacki został wraz z pilotem przez Szwedów inter-

nowany, więc wytoczył rządowi Szwecji proces (wygrany później zresztą) o bezprawne internowanie.

Był jedną z barwniejszych postaci polskiej emigracji – jako publicysta zastąpił w 1944 r. książką „Kraj bez Quislinga”, która po raz pierwszy pokazywała warunki okupacyjne w Polsce, w tym rolę Związku Sowieckiego jako okupanta. Zszokowała szwedzkie społeczeństwo, ukazując bezmiar zbrodni hitlerowskich Niemiec. Stanowiła też krytykę prowadzonej przez Szwecję zachowawczej polityki (pod przykrywką neutralności). O tym, jak ważna była to publikacja, niech świadczy to, że ukazało się ponad 100 recenzji „Kraju bez Quislinga”, a sama książka przetłumaczona została na kilkanaście języków.

Vidkun Quisling (1887-1945) był norweskim politykiem, twórcą norweskiej partii faszystowskiej, który zdradził swój kraj biorąc udział w przygotowaniach Niemiec do najazdu na Norwegię i został premierem. 24 października 1945 r. został rozstrzelany przez pluton egzekucyjny armii norweskiej. Stał się dla Europy symbolem kolaboracji, choć ten termin narodził się we Francji, w której rząd marszałka Petaina po klęsce Francji podjął współpracę z III Rzeszą².

Tadeusz Nowacki pisał o tym, o czym w tym czasie meldował Jan Karski. Jednak od odkrycia grobów katyńskich podstawowym tematem powieści i publicystyki Tadeusza Nowackiego stali się Sowietci³. Było to równoznaczne z zakazem publikowania w Polsce jego twórczości.

Używał pseudonimów: Stefan Tadeusz Norwid, Antoni Ekart, Stefan Maciej Trębicki.

Zmarł w Sztokholmie 12 kwietnia 1976 r., przeżywszy 74 lata.

Źródła: *Kadry morskie Rzeczypospolitej*, tom I, pod red. Jana Kazimierza Sawickiego, wyd. II, Gdynia 2000; <https://www.polskieradio.pl/8/3664/Artykul/2203647,Tadeusz-Nowacki-Demaskator-zbrodni-sowieckich-przemilczany-w-PRL>; <https://www.strefa.se/2019/12/28/o-dwoch-takich-co-wstrzasneli-szwecja/>; https://www.bu.umk.pl/Archiwum_Emigracji/Osoby.htm; <https://www.immi.se/kultur/authors/polacker/nawacki.htm>

1 Kazimierz Orthwein, *Fragmenty autobiografii*, [w:] Na morze po chleb i przygodę, Warszawa 1972, s. 369.

2 Stanisław Salmonowicz, *Polska bez Quislingów*, „Polityka” 26.04.2009.

3 www.polskieradio.pl/8/3664/Artykul/2203647,Tadeusz-Nowacki-Demaskator-zbrodni-sowieckich-przemilczany-w-PRL